

KAPITOLA ČTVRTÁ

Nejzelenější trávník

POKUD OTEC zrovna nepracoval na domě, anebo neposlouchal Hlas Ameriky, míval ještě jednoho vášnivého koníčka. Rád cestoval prstem po glóbusu na stole svojí pracovny. Oplýval dobrodružným duchem Kryštofa Kolumba, ale pasový úřad mu už dvacet let nedovolil opustit hranice české kotliny. O výletu do ciziny jiné než Polska si mohl nechat akorát zdát, anebo nanejvýš namířit ukazovák na místa, o nichž snil, že je jednoho dne navštíví. Často jsem ho doprovázela na virtuálních eskapádách. Plachtili jsme rukou nad Tichým oceánem a přelézali Kordiliéry. Společně jsme prozkoumali Chihuahuanskou poušť, objeli Solné jezero a celý Utah. Spojené státy pro nás tradičně představovaly nejprůtazlivější destinaci na světě. Otec mě naučil názvy padesáti amerických států včetně hlavních měst. Během toulek Novým světem se jeho žlutavé oči pokaždé rozzářily vzrušením. Poslouchali jsme přitom kazety s Johnny Cashem a probírali historii dobývání Divokého západu. Milovala jsem příběhy o osadnících, kovbojích a indiánech nabité mužnou morálkou a dobrodružstvím.

„Americká společnost neklade překážky individuálnímu rozvoji.“ Poučoval mě zasvěceně. *„Každý občan Spojených států má právo svobodně uskutečňovat své sny, za předpokladu, že neporušuje svobodu jiných občanů.“* Něžně otřel americký kontinent prachovkou. *„Kanada a Spojené státy jsou jediné země na celé planetě, kde dodnes vládne pionýrský duch a férovost.“* Nadšeně bájil s prstem ponořeným do Mississippi. *„Bejvali bychom se s mámou usadili v USA, kdybychom se v osmašedesátém rozhodli emigrovat.“*

„Co s tím mají společného pionýři, tati?“ Zamračila jsem se.

Výraz pionýr ve mně automaticky vyvolával negativní asociaci. Přišly mi na mysl děti ve světle modrých košilích a červených šátcích kolem krku asistující při každoročních bolševických oslavách. Něco jako ministranti materialistického náboženství dělnické třídy.

„Cizí slova mají často kořen úplně jinde, než bys čekala. Nemůžeš je soudit podle jejich zpolitizovaných významů.“ Poučil mě otec. *„Pionýři byli původně hrdinové a objevitelé, co se nebáli přebrodit neznámejma močálama a překonat poušť v naději, že najdou zaslíbenou zemi.“* Zapálil si Spartu a vyfoukl oblaka kouře nad Skalisté hory. *„Byli to stateční lidé, který učinili světoborný objevy a inspirovali společenské a technické pokrok.“* Odkašlal si. *„Osobně bych definoval pionýra jako zvědavýho ducha, který se nikdy nelekne smrti, necouvne před žádnou překážkou a nezáleží mu až tak na tom, aby svým úsilím zbohatnul, protože smysl života nefalšovanýho pionýra je snaha o lepší život pro všechny.“*

V duchu jsem si vybavila Paula Newmana s Robertem Redfordem, cválající na koních skrze Grand Canyon ve filmu, co jsem s tátou před nějakým časem viděla v kině. Nebyla jsem si stoprocentně jistá, jestli populární hollywoodští herci ztělesňovali pionýry, anebo měli blíž k banditům. Americké filmy byly další otcova vášeň. Western *Butch Cassidy a Sundance Kid* viděl nejmíň desetkrát, ale jeho nejoblíbenější kovbojka byla *V pravé poledne*. Nikdy nezapomněl uvést Garyho Coopera jako ideální příklad amerického hrdiny.

„Miluju tu scénu, kdy se Gary sám neobroženě postaví bandě násilných pistolníků, který terorizují jeho městečko, zatímco se většina vážných občanů podělá strachy a odmítne statečného šerifa podpořit.“ Otec posunul ukazovák z Texasu o kus dál do Nového Mexika. *„Podívej se. Tady se to stalo.“* Zabuřel ochraptělým hlasem. *„Jedinej, kdo se nebál zůstat po Garyho boku, byla Grace Kelly, co hrála roli jeho zbožný ženy. Společně se postavili na odpor invazi barbarských živelů. Nepřipomíná ti to něco?“*

„Hmmm. Zní to bodně jako to, čím jste prošli vy dva s mámou.“ Roztočila jsem glóbus a klouzala prstem podél rovníku. *„Myslíš si o sobě, že seš taky pionýr? Nebál by ses pustit bez kompasu napříč africkou džunglí?“*

Přistála jsem prstem na Pobřeží slonoviny a pokračovala proti proudu po řece Kongo až do jezera Viktorie a k pramenu Bílého Nilu. Jako další cíl jsem si vytkla Kilimandžáro. Pak jsem přeletěla Sudánskou poušť a Saharu směrem na Gízu, abych se podívala na pyramidy.

„Ty brdó. Představ si, jak dlouho bychom tuble vzdálenost překonávali na velbloudech.“ Počítala jsem kilometry dun. *„Konkej. Koušek odsud bydlí Marta. Nepůjdeme ji navštívit?“* Přeplovila jsem

ukazovák přes Středozemní moře a dotkla se poloostrova podobnému dámské kozačce. „*Hele tati? Proč pořád říkáš, že Itálie je na západě, když je na jihu. Nedává to žádnéj smysl.*“

V době normalizace pojmy východu a západu obsahovaly ještě jiný důležitý význam, než jen ručičky buzoly. Z otcových slov jsem mívala pocit, že jeho orientační smysl funguje naopak. V očekávání politického úsvitu se zásadně obracel k západu. Východní směr naopak spojoval s temnotou a studenými větry, které podle něj vanuly hlavně z Kremlu.

„*Jak to, že je Rakousko součástí západního bloku, když Vídeň leží na východ od Prahy?*“ Ukázala jsem mu na mapě, sotva jsem dvěma prsty překročila Alpy. „*A východní Německo je naopak na severu.*“

Nahořklý úsměv zvlnil otcovy rty.

„*Víš. Politická geografie se poněkud liší od přirozeného uspořádání světa.*“ Vysvětloval mi trpělivě. „*Všimni si, jak je česká kotlina vklíněná dovnitř masy německého teritoria. Na první pohled je zřejmé, že naše část střední Evropy patřila k západnímu bloku, ale vinou umělého politického rozhodnutí jsme se po druhé světové válce ocitli na sovětské straně šachovnice.*“ Sledovala jsem otcův palec a ukazovák vyměřující pozici rodné vlasti v srdci kontinentu jako kružítko. „*Náš národ je možná malej a bezvýznamnej.*“ Pokračoval v přednášce. „*Obyvá ale strategické místo, na kterém tradičně visí geopolitická rovnováha celé Evropy. Roosevelt se dopustil klíčové chyby, když nás strčil do chrčtánu Stalinovi. Kdyby bývali amíci tušili, kolik je v Čechách uranu, určitě by si to dvakrát rozmysleli.*“

Otcův ukazovák pokračoval v cestě dolů k úzkému průlivu mezi Středozemním a Černým mořem. „*Podívej se.*“ Zabořil špičku prstu vedle Istanbulu. „*Tuble tenkou úžinu českéj národ zaplatil čtyřiceti lety života v komunismu.*“ Drhnul prstem modrý proužek mezi Řeckem a Tureckem, jako by chtěl zmíněný kus moře vymazat z mapy. „*Američani nás na konci války vyměnili za strategickou kontrolu Bosporu a Dardanel.*“ Otcův prst se posunul ke Krymu. „*V únoru 1945 v Jaltě rozkrájela Velká trojka Evropu jako pizzu.*“ Dívala jsem se, jak si otec zapaluje další cigaretu. „*Franklin Deleanor Roosevelt tenkrát přes Churchillův odpor souhlasil s osvobozením Prahy Rudou armádou. Takže navzdory bleskovému postupu generála Pattona, Eisenhower nařídil spojenecké armádě, aby se na začátku května zastavila na demarkační linii za Plzň.*“ Názorně načrtl prstem neviditelnou čáru napříč střední Evropou, aby mi demonstroval výsledek politické úmluvy. „*Padesát kilometrů od Prahy Yankeeové se zbraněma v klíně klidně sledovali krvavej masakr na pražských barikádách, když pár dní před koncem války povstalci zablokovali cestu zbytkům utíkající německéj armády.*“

Dozvěděla jsem se od otce, že místní hrdinové opožděně povstali k souboji s poraženým wehrmachtem v naději blížícího se osvobození. Proti jejich očekávání západní spojenci nepřišli povstalcům vytrhnout trn z paty. Rusové si zase dali na čas, než si na tancích dojeli z Berlína do Prahy pro vítěznou snítku šeríku. Ozbrojená intervence hitlerovských Vlasovců ve prospěch národního odboje sice do určité míry zmírnila kruté následky špatně načasované revoluce, ale polepšeným zběhům Rudé armády to nakonec stejně nepomohlo. Většina z nich putovala do sibiřského Gulagu.

„Tomu vážně nerozumím.“ Málem se mi nahrnuly slzy do očí. „Jak se k nám mohli spojenci chovat tak proradně?“ Popotáhla jsem nosem. „Máma pořád vypráví o tom, jak byli Američani přátelský a štědrý, když osvobozovali Plzeň. Vybrávali na ulicích jazz a tancovali boogie-woogie s českýma holkama. Dětem prej rozdávali žvejkačky a čokoládu.“

„No jo, Trumpetko.“ Pokrčil rameny otec. „Politický zákulisí je ztraceně temný a hraje se v něm o něco úplně jinýho, než co se zdánlivě odehrává na jevišti.“ Žluté oči se mu leskly za obroučkami silných dioptrií. „Nebylo to konečně poprvé ani naposledy, kdy nás naši spojenci obětovali širším geopolitickým zájmům.“ Připomněl mi truchlivě. „Před válkou nás Francouzi s Angličanama zradili v Mnichově, když Hitlerovi nechali sblajznout Sudety. V osmašedesátým západ taky nebnul prstem, aby nás ochránil před okupací. Většine západních vlád se vysloveně bodilo, že sovětská armáda zařala Pražskému jaru típec.“ Otec znechuceně odsunul glóbus do pozadí psacího stolu. „Měli dost vlastních problémů se studentskými rebeliemi. Poslední, co je zajímalo, bylo pomáhat mladým Čechoslovákům v boji s konzervativním křídlem strany.“

Rozčilovalo mě pomyšlení na to, že Američanům prachmálo záleželo na osudu bratrského národa, ačkoli jsme k nim vzhlíželi jako k zachráncům. Očividně se jednalo o jednostrannou milostnou aféru.

„Vsadila bych se, že Stalin na Roosevelta ušil nějakou boudu.“ Odmítala jsem amerického prezidenta činit zodpovědným za ztráty životů. „Stalin byl lhář a masovej vrah. To přece vědí všichni.“

Zoufale jsem potřebovala najít nějakou racionální omluvu, která by mi pomohla uchovat si pevnou víru ve férovost amerických vůdců a v roli USA jako globálního rozhodčího v zápase o světovládu. Děťství za železnou oponou by bylo nesnesitelně depresivní, kdybych si naivně nemyslela, že je svět na druhé straně plotu mnohem lepší než ten, v kterém jsme

žili my. Washingtonští politici museli být zkrátka mnohem poctivější a schopnější než naši nenávidění papaláši.

Televizní zprávy co chvíli ukazovaly záběry amerických bomb vybuchujících u nepřátelských strategických cílů a nebo jihokorejskou policii mlátící neozbrojené studenty v ulicích Soulu. Veškeré očitě důkazy očerňující život na západě jsem však zarytě považovala za fotomontáž, produkt komunistické propagandy. Musela jsem se smát, když bolševický mainstream závistivě obviňoval západní demokracii z cynismu a korupce.

Podobné nesmysly hluboce urážely moji inteligenci.

Odmalička jsem stranila západu. Když jsem si na ulici hrávala s místními dětmi na druhou světovou válku, buď jsem bojovala pod anglickou, anebo americkou vlajkou. Pokud se někdy náhodou stalo, že počet pilotů RAF a amerických mariňáků převýšil bojovníky Rudé armády, tvrdohlavě jsem odmítala přejít na sovětskou stranu. „*Než dělat Rusa, to už můžu být rovnou německej nacista.*“ Raději jsem přijala roli nepřítele.

Spojené Státy pro mě reprezentovaly skutečný ráj na zemi a evropské západní země jsem vnímala jako cestu vedoucí k jeho pozlacené bráně. Sestřiny dopisy mě v této víře utvrzovaly. Lesklé pohlednice, které nám posílala z Itálie, znázorňovaly sluncem zalité vily a zlaté pláže, lemované červenými kabriolety a motorkami. Opálení lidé v krásných šatech se procházeli pod palmami. Když jsem přitiskla nos k barevnému papíru, měla jsem pocit, že cítím libou vůni svobody. Zavřela jsem blaženě oči a skoro se mi zdálo, že slyším zvuk šplouchajících vln na azurovém pobřeží.

Kdykoli jsem v poštovní schránce objevila voňavou obálku s italskou poštovní známkou, upalovala jsem s ní za rodiči. „*Hurá. Píše nám Marta!*“ Mávala jsem dopisem nad hlavou jako olympijskou pochodní.

Večer jsme si u jídelního stolu nahlas předčítali sestřiny eseje.

„*Tak co? Už se Gianni s Martou přestěhovali do nového bytu?*“ Pozorovala jsem máti, jak rozkládá stránky dopisního papíru, popsané drobným písmem.

V Martiných raných dopisech jsme se dočetli, že Gianni dostal pracovní nabídku od jedné respektované severoitalské firmy, zabývající se výrobou pneumatik. Po prvních pár měsících společného bydlení s tchánem a tchyní se mladý pár chystal učinit první krok k nezávislosti.

Gianniho rodné město bylo velmi pamětihodné a signora Pappazzani se ukázala jako výtečná kuchařka, ale Marta se stejně nemohla dočkat, až se s Giannim konečně přestěhují do svého. Netrpělivě se připravovala na nový život v Turíně, jenže z nějakého neznámého důvodu se její manžel pořád nemohl rozhoupat k odjezdu.

Během léta nám Marta vykreslovala život v Itálii v zářivých barvách, avšak s přicházejícím podzimem její nadšení postupně ztrácelo na intenzitě, až nakonec úplně vybledlo a rozpilo se v říjnových deštích. Její stránky byly kratší a tón jejích dopisů zněl unaveně. Naposledy nám napsala, že se život signora Pappazzaniho ocitl ve vážném nebezpečí. Zdravotní experti prý Gianniho otci dávali pár měsíců života. Signora Pappazzaniová se psychicky zhroutila a v slzách zapřísáhla jediného syna, aby jí v těžké chvíli neopouštěl. Nakonec se Gianni rozhodl lukrativní nabídku v Turíně odmítnout a přijal místo toho špatně placenou práci učitele matematiky na místním gymnáziu.

Ačkoli signor Pappazzani v minulosti pracoval jako řidič autobusu, už léta byl v plném invalidním důchodu. Z toho, co psala Marta, vyplývalo, že mu jeho mobilní profese v mládí poskytovala nespočet příležitostí podvádět frigidní manželku, než ho rakovina tlustého střeva odsoudila do předčasné penze. Následovala řada těžkých operací včetně kolostomie a signor Pappazzani skončil v mstivé péči žárlivé ženy. Stát mu sice vyplácel tučné odškodné, ale paní Pappazzaniová ho nutila dodržovat netučnou dietu. Marta pobaveně konstatovala, že tchán pokračuje v podvádění nepřejícné manželky po jídání pokrmů, které ohrožovaly jeho trávicí ústrojí. Pravidelně se předávkovával parmezánem a červeným vínem a potom celou noc umíral. Dramatické rodinné epizody umožňovaly signoře Pappazzaniové prožívat roli ukřivděné oběti. Nutila Gianniho, aby opustil teplou náruč svojí mladé ženy a do rána bděl u otcovy smrtelné postele.

Ke konci podzimu se Martin rukopis začal podezřele hroutit. Z prostoru mezi jejími řádky vyzařoval hluboký smutek. Mladý pár dosud obýval jediný pokoj na stejném patře s Gianniho rodiči. Paní Pappazzaniová v domě úzkostlivě udržovala čistotu a nedovolila Martě používat kuchyň. Pedanticky prý trvala na tom, aby se všichni dostavili k jídlu v přesně určeném čase. Neviděla ráda, když si Gianni s Martou vyšli někam ven na večeři. V domě se sice nacházel přízemní byt, ale paní Pappazzaniová ho raději levně pronajímala nějaké cizí stařeně, než by novomanželům dovolila žít nezávislý život o patro níž. Gianniho plat byl nízký a mladý pár si nedokázal uspořít na zálohu pronájmu jiného bydlení. Začínalo to vypadat, že se italské tchyni podařilo uvěznit syna s novopecenou snachou v jejím zpackaném manželském životě.

V posledním dopise Marta popisovala, jak jednoho nedělního rána italská tchyně vrazila do novomanželské ložnice s vysavačem v ruce. Oblečena v květované zástěře, s neodmyslitelnými gumovými rukavicemi na ruku, nenamáhala se ani zaklepat. Když se Gianni pokusil matčině indiskreci vzepřít, žalovala sestra, signora Pappazzaniová ukázala prstem na nástěnné hodiny a pohrdavě prohlásila, že by ji ve snu nenapadlo, že se tak mladí lidé budou v devět hodin ráno povalovat v posteli. Měli by se stydět, odfrkla si a rázně zapnula vysavač. Nahý pár jí zpod prostěradla bezmocně pozoroval, dokud nevyfluxovala podlahu v celém pokoji. Marta rozčileně naznačovala, že se předchozí večer s Giannim nemohli zamknout, protože se ze dveří ložnice najednou ztratil klíč.

Neušlo mi, že se máti ve světle stolní lampy klepaly ruce, když nám nahlas četla sestřiny postřehy. „*Věřil bys tomu, Jirko?*“ Upřeně se dívala přes stůl na otce.

„*Jo.*“ Poškrábal se na hlavě otvírákem na pivo. „*Zní to dost podobně, jako když jsme žili v jednom bytě s tvýma rodičema.*“

DEN PŘED MIKULÁŠSKOU jsme se nahrnuli kolem telefonu a vytočili zahraniční číslo, abychom sestře na dálku blahopřáli k dvacátým třetím narozeninám. Nikdy dřív jsem necítila absenci svého jediného sourozence tak palčivě jako v den jejího životního výročí. Poprvé jsme slavili sami bez Marty.

„*Pronto?*“ Nabroušený hlas paní Pappazzaniové zařinčel ze sluchátka. „*Chi parla?*“

Nikdy se ještě nestalo, že by otec nevěděl kam jít pro slovo.

„*U-un mo-momento.*“ Zakoktal se a zbaběle přenechal iniciativu máti. „*To je Martina tchyně,*“ přikryl sluchátko rukou. „*Mlw si s ní ty.*“

Máti byla náš rodinný polyglot. Ovládala celkem sedm jazyků včetně latiny. V létě si navíc v knihovně vypůjčila učebnici italštiny pro samouky a naučila se ji nazpaměť, aby se v případě potřeby domluvila s Gianniho rodiči, kteří, na rozdíl od svého vysokoškolsky vzdělaného syna, ovládali jediné její toskánský dialekt.

„Buona sera, Maria. Jak se vám daří?“ Máti opatrně volila rytmická slova a vyslovovala je s přehnanou korektností. „*Můžeme prosím mluvit s Martou, per favore?*“

„*Marta non c'è.*“ Signora Pappazzaniová sestru nečekaně zapřela.

„*A-ano? A kde je?*“ Máti nervózně zamrkala. „*Má dneska přece narozeniny.*“

„*Jak mám vědět kam šla? È fuori.*“ Vyštěkla sestřina tchyně, což podle příručního slovníku italštiny buď znamenalo, že Marta byla někde venku, anebo taky, že se zbláznila. Než se nám podařilo nedorozumění vyjasnit, signora Pappazzaniová netrpělivě zavěsila.

Ze sluchátka se ozývalo krátké tůtání a máti si chvíli udiveně prohlížela aparát, jako by se domnívala, že skrze něj dohlédne na druhou stranu telefonního drátu. Úsečná odpověď italské tchyně vyvolala nespočet ožehavých otázek. Máti s otcem se začali dohadovat, jestli signora Pappazzaniová mínila, že Marta s Giannim nebyli doma jenom toho večera, nebo se už od Gianniho rodičů permanentně odstěhovali.

„*Neřípadá ti to podezřelý, Jirko?*“ Máti si kousala nehty. „Zdalo se mi, jako bych v pozadí slyšela Martin hlas. „*Myslíš si, že je možné, aby nám Gianniho rodiče z nějakého důvodu bránili v kontaktu s dcerou?*“

„*Měla jsi pocit, že před tebou něco schovává?*“ Otcovy oči divoce zežloutly. „*Co když vzal Gianni Martu ven na večer?*“

„*Věděla přece, že jí budeme volat!*“ Vykřikla jsem.

„*Nejspíš na nás jenom zapomněla . . .*“ Navzdory otcovu nevyčepatelnému optimismu jsem z výrazu jeho očí poznala, že se i do jeho srdce začínají vkrádat obavy.

Za oknem jídelny se temná lesní hradba zmítala v severním větru.

Seděli jsme mlčky u stolu a pozorovali hořící svíčky na čokoládovém dortu, který jsme s máti upekly u příležitosti sestřiných oslav. Na Martině místě ležel prázdný talíř. Ačkoli uplynulo pět měsíců od jejího odjezdu, prostírala jsem nadále stůl pro čtyři osoby. Odmítala jsem vnitřně přijmout proměnu naší rodiny ze čtverce na trojúhelník.

„*Musím se přiznat, že se mi ani trochu nelíbí, že nemáme žádnou kontrolu nad tím, co se s Martou v Itálii děje.*“ Otec vystřelil špunt z láhve sektu a rozlil pěnivé víno do sklenek po

prababičce. „*Snad už se ta pitomá Železná opona brzo roztáhne.*“ Pronesl unavený přípitek. „*Doufám, že se příští rok s Martou uvidíme.*“

Rozčarovaná máti se raději rozhodla odbočit od tématu.

„*Mimochodem. Máte hotový domácí úkol z italštiny?*“ Připomněla nám kurz pro začátečníky v pražské jazykové škole, kam jsme se s otcem museli v září povinně zapsat, zatímco sama postoupila rovnou do kurzu pro pokročilé. „*Nemůžu říct, že bys dneska v konverzaci s paní Pappazzaniovou exceloval, Jirko. Představovala jsem si, že po měsících lekcí dokážeš alespoň pozdravit.*“

„*No dovol. Co jsem měl ty starý čarodejnici říkat?*“ Otec si lokl vinných bublinek a zkroutil obličej, jako by se napil kyseliny. „*Buonasera signorina* a nebo snad *ciao bella, ciao ciao?*“ Výsměšně zanotoval italské songy. „*Kromě toho, proč se mám trápit s italštinou, když si o cestě do Itálie můžu nechat akorát zdát?*“ Naštvaně sfoukl svíčky na dortu a ukrojil si z něj velký kus na talíř. „*Nebudu ze sebe přece dělat po telefonu šaška, když ještě navíc vím, že mě přitom nejspíš poslouchá nějaký přiblíblej estébák.*“

Pár měsíců po sestřině odjezdu na západ si StB přece jen dala Martin nudný případ do souvislosti s otcem. Dopisy z Itálie náhle začaly chodit s velkým zpožděním a v rozlepených obálkách. V našem telefonním aparátu se ozývaly divné zvuky. Často se stalo, že zazvonil, ale když jsem zvedla sluchátko, nikdo neodpovídal. Bylo slyšet jenom funění. Naposledy si sestra stěžovala, že jí k Pappazzaniům telefonoval nějaký člověk, který se představil jako pracovník československého konzulátu v Římě. Odmítl udat jméno, ale mluvil dobře česky. Pokoušel se Martu vydírat tvrzením, že se doma stala předmětem trestního stíhání. Tvrdým sankcím mohla zabránit výměnou za blíže nespecifikovanou spolupráci, anebo za peníze, vyhrožoval zmatené sestře. Pakliže nezplatí a někdy v budoucnosti se pokusí navštívit rodinu, hrozí jí v Čechách zatčení. Několikrát ji po telefonu otravoval a to i přesto, že Marta na otcovu radu bolševickým úřadům nikdy neposkytla funkční telefonní kontakt na svoji italskou rodinu. Tajné službě však nedalo potížit utajené číslo vypátrat.

NÁSLEDUJÍCÍHO ODPOLEDNE jsem po škole vystupovala z vlaku na místním nádraží, když jsem na nástupišti málem vrazila do malého čerta. Pátého prosince se malebné městečko odjakživa hemžilo anděli a ďábly.

„Nazdar Mirando.“ Přátelsky se na mě šklebil pekelník. *„Prej ted'ko chodíš na základku v Mrákotíně?“*

Z čerta se nečekaně vyklubala bývalá spolužačka z prvního stupně, Dáša Buková, vůdkyně místních amazonek, které odpoledne docházely na soukromou farmu paní Dvorské a nebály se rajtovat s koňmi po lese.

„Víš, že se moje rodiče rozvedli?“ Chlubila se Dáša. *„Bydlím ted' u táty.“* Stáhla si z obličejů černou punčochu, aby se nadýchala studeného vzduchu. *„Slyšela jsem, že se ti ségra vdala do Itálie?“* Mrkla na mě. *„Ty se máš.“*

„To teda jo.“ Zaskočeně jsem pokrčila rameny. *„Jak to, že běháš sama po městě? Kde máš Mikuláše?“*

„Dělá ho náš táta. Poslal mě do hospody pro cigára.“ Znamá čertice zachrastila řetězem ovázaným kolem pasu. *„Zase nemá co kouřit.“* Utrousila. *„Ségra je náš anděl, ale potřebovali bychom ještě někoho dalšího. Nechceš se k nám přidat?“*

„Jasně.“ Nadšeně jsem praštila školní taškou o zem. *„Skvělej nápad.“*

Pan Buk obýval nenápadnou vilu pod jezem. Vydělával si na život jako textař, ale proslavil se především jako místní notorický alkoholik. Když zrovna neskládal slova ke country písničkám, nacházel se ve výčepu nedalekého hotelu Dálava.

„Hele tati. Přivedla jsem ti dalšího čerta.“ Moje staronová kamarádka zahlaholila v předsíni Bukovic domu.

„Konečně dobrá zpráva.“ Mikuláš nebezpečně vrávoral na schodech, opřený o biskupskou berlu. *„Čertů na světě není nikdy dost.“*

Dášin otec měl celý balík vaty nalepený na propadlých tvářích. Na hlavě mu křivě seděla papírová mitra a z kapsy ručně ušitého ornátu mu vyčuhovala poloprázdná láhev rumu.

„Z kterýpak pekelný líbně ses tu vzala?“ Rozostřeně na mě zíral. *„Zdáš se mi po čertech povědomá.“*

„*To je přece Miranda Urbanová, tati?*“ Připomněla mu Dáša. „*Chodily jsme spolu do první třídy.*“

„*Že by?*“ Mikuláš slezl ze schodů, aby si mě zblízka prohlédnul. „*Tvůj fotr se mi teda líbí.*“ Uznale prohlásil. „*Taky má spadeno na komanče.*“

Pan Buk byl ještě větší nadšenec do americké kultury než otec. Uměl slušně anglicky a psal kovbojský písničky o širokých prériích za velkou louží.

„*Nezlobte se, pane Buk, ale musím dneska za každou cenu dělat čerta?*“ Využila jsem jeho blahoskonosti. „*Nemohla bych radši jít za anděla?*“

„*Anděl nebo ďábel. Nevidím v tom žádnéj rozdíl!*“ Pan Buk se silně zapotácel a přidržel si padající mitru. „*U nás v rodině praktikujeme demokracii. Jdi si, za koho chceš.*“

O hodinu později jsem procházela setmělým městem v bílé noční košili s papírovými křídly, přišpendlenými na zádech. Nad hlavou se mi vznášela drátěná svatozář pokrytá alobalem. Svatý Mikuláš měl u sebe seznam domácností, které jsme měli za úkol obejít. Za každou návštěvu si účtoval deset korun a nejméně jednu skleničku tvrdého alkoholu. Dášina sestra v roli anděla mačkala zvonky, zatímco já jsem měla na starosti nebeskou knihu hříchů. Čert slabě chřestil řetězem a vydával zvuky, podobné koňskému řehtání.

„*Díky bohu, že jste tady!*“ Ustaraní rodiče nám s úlevou podávali ve dveřích proutěné koše s pomeranči a perníkem. „*Koukejte se činit, at' se ten náš kluk pořádně kaje.*“ Nabádali nás při vstupu do obýváku. „*Nemůžeme to s ním vydržet.*“

Čertova práce byla strašit zlobivé děti a přimět je, aby v slzách poklekly před Mikulášem. Vousatý světec rozostřeným pohledem četl drobné prohřešky a přísně káral viníky, dokud ho pokorně neodprosili. Jakmile se dětem podařilo zazpívat písničku a nebo odrecitovat nějakou báseň, andělé je obdarovali pamlsky, které pro ně tajně připravili rodiče.

„*Jestlipak jste minulý rok poslouchaly maminku a tatínka?*“ Svatý Mikuláš se při každé další návštěvě jevil čím dál tím víc opilejší. Listoval v telefonním seznamu polepeném alobalem a předstíral, že čte. „*Jakže se to jmenuješ, chlapečku?*“ Klátil se jako topol ve větru. „*Aha. Tady se píše, že prej zapomínáš psát úkoly a večer si nečistíš zuby.*“

Jako malá jsem se bála pátého prosince jako čert kříže. Pan Zeman dokázal člověku nahnat strach i bez kostýmu. Jeho hurónský smích mi způsoboval srdeční zástavu. Stávalo se, že čert o Mikulášské vypil tolik vodky, že bylo rozumnější schovat se před ním pod gauč. Pekelný

výkon souseda Zemana způsobil místním dětem nejeden traumatický zážitek, ale úspěšně nás všechny umravnil. Kdykoli jsem se odvážila máti odmlouvat, stačilo, aby zvedla telefon a vytočila 666. V mžiku jsem poslouchala jako hodiny.

Časy se však od let mého raného dětství značně změnilly. S úžasem jsem pozorovala, jak předškolní drobotina dává najevo pohrdání nebeskou autoritou a tropí si šprt'ouchlata z čerta. V podkrovním bytě místních intelektuálů jsem nevěřicně sledovala dva rozjívené spratky, jak zlomyslně tahají Dášu za provazový ocas. Když se jim Mikuláš pokoušel důsledně domluvit, vysmáli se mu do tváře.

„Odlepjuj se ti fousy, dědku.“ Rozmazlený prvňáček nakopl pana Buka do šimpánu pod stoickým dohledem intelektuálních rodičů.

Jeho mladší bratr se mi pokoušel ulomit křídlo na zádech.

„Oba dva patříte do pekla!“ Ačkoli jsem na sobě měla kostým anděla, cítila jsem, že nesu zodpovědnost za nastolení božího řádu. *„Pospěš si, čerte.“* Otočila jsem se jako na obrtlíku a z hromady rozházených hraček jsem vylovila plastikovou šavli. *„Alou do pytle a pryč s vámi.“* Bojovně jsem zvedla nad hlavu tupý meč jako archanděl Gabriel a představovala si, že z něj srší ohnivý plamen.

Nezkušená čertice se nezmohla k žádné pořádné akci. Dáša se neodvážila vyřešit zapeklitou situaci násilím a raději se uchýlila k bezzubým výhrůžkám. Mikuláš následně zakopl o srolovaný koberec a skácel se do křesla.

„Mikuláš, na guláš.“ Rozjívení hoši panu Bukovi shodili z hlavy mitru a váleli se smíchy po podlaze. *„Mikuláška sukni.“*

„To by snad mohlo stačit, kamaráde?!“ Chytla jsem nejbližšího z nich za krk a přimáčkla ho zády ke zdi. *„Nemysli si. I když je peklo plný a nepřijímá žádný další hříšníky, stejně nejdeš spravedlivému trestu.“* Přesvědčivě jsem zvolala pevným hlasem a upřela na vykuleného spratka plamenný pohled. *„V ráji to pro tebe bude daleko horší. Budeš v nebi na věky vytírat kostelní dlaždice svěcenou vodou a pokaždý, když si to u mě rozlžeš, přibiju tě na kříž.“*

Zázrakem se mi podařilo oba darebáky vyděsit na smrt. Rázem vypukli v srdceryvný pláč a pospíchali se schovat za matčina záda.

„Snažíme se naše děti vychovávat nepřímou metodou.“ Jejich otec byl tak pobouřen mým odborným zásahem, že Mikulášovi odmítl zaplatit. „*Takeble jsme si to tedy nepředstavovali.*“ Vysoký pacifista žízňivému panu Bukovi odepřel neodmyslitelnou skleničku a rozčileně nás doprovodil ke dveřím.

Ačkoli byla venku hustá tma, dokázala jsem z Mikulášova výrazu vyčíst, že ke mně ztratil profesionální důvěru.

„*Běž radši domu. Máš příliš výraznou osobnost.*“ Zklamaně nade mnou udělal kříž berlou. „*Takový anděly nemůžou nikde potřebovat.*“

Odevzdala jsem zlomená křídla se svatozáří Dášině sestře a vyzvedla si školní tašku u Buků v předsíni. Provinile jsem se s trojicí nadpozemských bytostí rozloučila a vybrala se šouravým krokem do kopce.

„*No to je dost, že jsi tady.*“ Rodiče seděli po tmě v jídelně s hlavou v dlaních.

„*Aboj mami.*“ Lekla jsem se, že dostanu vynadáno za pozdní příchod. „*Co se děje?*“

Otec i matka vypadali nezvykle zdrcení.

„*Podarilo se nám mluvit po telefonu s Marton.*“ Řekla mi nakonec roztřeseným hlasem máti. „*Skoro celý hovor probřečela.*“ Máti měla také oční víčka zarudlé od pláče. „*Nemýlila jsem se, když jsem se bála, že jí s náma všera tchýně zakázala mluvit.*“ Málem se zajíkla. „*Byla doma v posteli. Předevčirem jí Gianni vezl na pobotovost, protože se jí stal v práci úraz a čürala krev.*“

Sestra se podle všeho dostala do zapeklité patálie.

Signora Pappazzaniová sehnala Martě předvánoční brigádu v místní výrobě zákusků. Jenže záletný majitel továrny si na blondátoou Češku udělal zálusk a tak dlouho jí nadbíhal, až se jeho žárlivá manželka odhodlala k pomstě. Poslala moji svůdnou sestru pro těsto do průmyslové ledničky a jakoby náhodou ji v mrazicím boxu zamkla. Naštěstí nějaká z dalších zaměstnankyň Martu před koncem šichty náhodou objevila. Ač sestra málem umrzla, rozhodla se na lstivou vražednici nepodat trestní oznámení. V nemocnici diskrétně zatajila skutečný důvod silného podchlazení a rozhodla se překérní situaci vyřešit okamžitou výpovědí. Jakmile se ale signora Pappazzaniová od kamarádek při nákupu doslechla, že sestřina krátká kariéra skončila veřejným fiaskem, začala klást Martě za vinu, že svým atraktivním vzhledem vzbudila v majiteli výroby chlípné myšlenky a že vyvolala žárlivost

jeho odkvetlé manželky přiléhavým oblečením. Sestřin případ se stal posledním horkým tématem maloměstských drbů, okořeněných domněnkami o Martině tajemné minulosti v komunistické zemi. Ačkolí Gianni nad spekulacemi závistivých sousedek lehkomyšlně mávl rukou, jeho matka prý brala otázky cti na smrt vážně.

Sestra musela rodičům potají volat z telefonní budky.

„Nikdy jsem si nemyslela, že by to v Toskáne mohlo chodit jako na Sicílii.“ Lomila rukama nešťastná máti.

„Vzpomínáš si na film od Roberta Rosselinio, v kterým se mladá Ingrid Bergman vdala za italskýho válečného vězně, aby se dostala ze zajateckýho tábora?“ Vzpomněl si otec. *„Žila s ním na ostrově v chudé rybářské vesnici a sicílská tchyně se ke krásný cizince chovala jako k nějaký otrokyni, dokud se Ingrid nepodařilo uprchnout přes hory.“*

„Máš na mysli Stromboli?“ Máti měla vždycky fenomenální paměť.

Vybavila jsem si blondatou filmovou hvězdu drápající se po svahu kouřící sopky v zoufalém pokusu o znovunabytí svobody. Obrovská prsa mladé Švédky se dmula pod tenkou košílkou. Bergmanová se při troše představivosti podobala sestře. *„Co můžeme udělat, abychom Martu zachránili?“* Uslzeně jsem se zeptala.

V jídelně nastalo bezradné ticho. Otec si unaveně sundal brýle a zapálil si Spartu. Máti si nervózně hryzala nehty. Meluzína skučela v komíně a kmeny dubů naříkavě skřípaly v lese za rozbitým plotem.

„Co se dá v týhle situaci dělat?“ Otec prudce zatnul pěsti až mu zběly klouby prstů. *„Za normálních okolností bych skočil do auta a do rána bych se dopravil do Itálie. Jako každej jinej milující rodič bych se Marty nekompromisně zastal a dal bych jí šanci vrátit se zpátky domů.“* Pozorovala jsem ho, jak rázuje ode zdi ke zdi jako predátor uvězněný v kleci. Blýskající oči prozrazovaly narůstající odhodlání k útěku. *„Jenže soudruzi mě nepustěj na krok přes hranice.“* Zuřivě vrčel. *„Už víc než patnáct let se mi ta tlustá bába na pasovce směje do očí, když jí dám příležitost zamítnout mi vydání cestovního dokumentu.“* Vyfoukl kouř a zkroutil rty ve snaze napodobit dotyčnou policejní úřednici. *„Bobužel, soudrubu Urbane, ale v žádném případě vám nemůžeme vyhovět. Bylo nám ze sbora řečeno, že vám nemůžeme věřit.“* Imitoval přeslazený ženský hlas s dokonale nadávkovanou směsí falešného soucitu a špatně skrývaného pohrdání. *„Taková svině. Nejradsí bych ji zabil!“* Praštil pěsti do zdi, aby popustil uzdu nahromaděné frustraci.

Najednou se zastavil a dlouhou chvíli se nehybně díval ven z okna. Zamyšleně přitom sál z hořící cigarety a vydechoval bílé obláčky.

„Víš co, Alice? Tentokrát mě ty bolševický kurvy nezastaví.“ Řekl z ničeho nic odhodlaně. *„Žádná politická síla mě nemůže zstrašit, abych svůj milovaný dítě takhle nechal na holičkách. Přísahám bohu, do Vánoc budeme v Itálii, i kdyby to mělo znamenat, že kvůli tomu budu muset někoho uškrtnit, nebo se brutálně prostrálet přes hranice.“*

„Ježíšmarjá, Jirko. Snad nás všechny nechceš přivést do neštěstí?“ Matčiny řasy se chvěly jako motýlí křídla.

Připomněla nám nedávnou reportáž Svobodné Evropy o podobném bláznovi, který se snažil emigrovat do západního Německa s podomácku vyrobeným rogačem. V husté ranní mlze si na Šumavě spletl směr a ztratil výšku. Pohraniční stráž ho snadno sestřelila.

„Neboj se, Alice. Pokusím se vymyslet něco méně riskantního.“ Otec po nás blýsknul žlutýma očima a odhalil zažloutlé tesáky. *„Už vím, jak na to.“* Sebevědomě típnul hořící nedopalek. *„Budete koukat.“*

O DVA DNY později jsem si během hodiny italštiny v jazykovce všimla, že je otec ještě roztržitější než obvykle. Inteligentní máti se účastnila kurzu pro pokročilé v pondělí. Já s otcem jsme se každý čtvrtek učili správně vyslovovat *‘buon giorno’* a *‘arivederci’* spolu s tuctem dalších pomalých začátečníků. Byla jsem v třídě nejmladší a otec nejstarší. Dělili jsme se spolu o lavici v přetopené místnosti. Prošedivělá dáma s trpělivostí světice se nám toho odpoledne pokoušela vtouct do hlavy pravidla jednotného a množného čísla. Hodná paní profesorka dělala, co bylo v jejích silách, aby otce přiměla dávat pozor. Strašně zlobil. Nejdřív ho přistihla, jak si ode mě opisuje domácí úkol pod lavicí, posléze se neposedně vrtěl na židli během čtení článku z učebnice, ustavičně se díval na hodinky a nedokázal jí správně odpovědět ani na jednu jedinou jednoduchou otázku.

„Pane Urbane, jaká je jednotná forma přídavného jména ‘tipici’?“ Ptala se ho.

„*Tipíčo!*“ Vyhrkl bez rozmyšlení.

Nejen, že otec zkomolil italské slovo typický. Tím, že položil přízvuk na druhou slabiku, neúmyslně kultivovanou profesorku italštiny počastoval jadrnou českou nadávkou. Celá třída kolektivně ztuhla, než si překvapení spolužáci uvědomili otcovu nevinnou chybu a v zákrytu otevřených učebnic se začali svíjet v záchvatu hysterického smíchu, zatímco postarší dáma omdlévala za katedrou. Na chvíli zmizela pod stolem, aby z kabelky vystrachala pytlíček mentolových bombónů.

Dala si jeden do pusy a zhluboka vydechla.

„*Signore Urbane, přízvuk je na první slabice.*“ S obdivuhodnou duševní silou ovládla svoje rozčilení. „*To c v tipici se vyslovuje jako č, narozdíl od jednotného čísla típico, kde se naopak vyslovuje jako k, ano?*“ Opravila ho. „*Minulou lekcí jsme to přece brali. Zkuste to po mně zopakovat. Ti-pi-ci. Ti-pi-co.*“

„*Co je tohle za blbej jazyk!*“ Sotva hodina skončila, byl otec venku ze dveří. „*Kdo si má krucinálřagot pamatovat všechny ty detaily v přízvuku? Copak jsem nějakej podělanej operní zpěvák nebo co?*“

Navlékl na sebe černou koženou bundu a po cestě ze dveří jazykovky si na Národní třídě nedočkavě vyklepal cigaretu z krabičky měkkých Sparet.

„*Poslyš, Trumpetko.*“ Škrtl na chodníku sirkou a dlaní přikryl mihotavý plamen, dokud si nepřipálil. „*Musím si ještě něco vyřídít, než se vrátíme domů.*“ Nasál do sebe kouř.

Následovala jsem ho k naší nové Škodovce 120. Před nedávnem jsme slavnostně vyměnili zkorodované žluté vozidlo za poslední model. Zvenčí se sice nové auto podobalo starému jako vejce vejci, ale zatím nebylo prorezlé a mělo odlišný béžový odstín. Další výrazný rozdíl představovaly velké oválné světlometry na přední masce auta a motor, který se jevil o chlup spolehlivější než ten předchozí.

„*Počkej na mě uvnitř.*“ Otec vytáhl z kapsy klíčky. „*Zapnu ti motor, abys tu měla pěkně teplo. Za chvíli jsem zpátky.*“

„*Nemůžu jít s tebou?*“ Udělala jsem dlouhý obličej. „*Kam jdeš?*“

„*Za Borkem Reichertem. Nezdřím se tam dlouho.*“

Oči se mi zalily slzami. „*Jo. To říkáš vždycky a pak na tebe vždycky čekám celý hodiny.*“ Nafoukla jsem tváře.

„*No tak dobře.*“ Kapituloval nakonec.

Pan Reichert patřil k úzkému kruhu otcových přátel z doby Pražského jara. Vyznačoval se dobrodružnou minulostí a hustým tmavým ochlupením, které mu neposlušně vylézalo z uší i z nosu a zpoza límečku košile. Byl strhující vypravěč a nijak se netajil tím, že před rokem 1968 pracoval jako špión Československé rozvědky. Reichert během šedesátých let operoval ve Washingtonu, kde se zabýval řízením severoamerické divize. V návaznosti na šestidenní válku Izraele s arabskými státy Borek zažehnal mezinárodní diplomatickou krizi zprostředkováním mírového jednání mezi CIA a KGB. První setkání představitelů tajných služeb se prý konalo v Reichertově washingtonském bytě. Po invazi spřátelených vojsk do naší vlasti se ovšem na rozvědce vyměnilo vedení. Reichert byl v roce 1969 stažen do Prahy a následným odmítnutím vyjádřit podporu sovětské okupaci si vysloužil padáka bez ohledu na předchozí profesionální zásluhy. Dlouho nemohl zavadit o práci, než se mu díky bohaté síti kontaktů podařilo najít bezpečné útočiště na právním oddělení výrobního družstva. Jeho kancelář se čistou náhodou nacházela naproti obávanému sídlu StB v Bartolomějské ulici pokrytému špinavými bílými dlaždičkami.

„*No to jsou k nám hosti.*“ Sotva jsme nakoukli do zaprášené místnosti v suterénu, Borek vyskočil ze židle, aby si s otcem potřásl rukou a drsně ho poplácal po zádech. „*Copak je u tebe novýho, kamaráde?*“ Ptal se ho halasně. „*Pořád ještě kuchtíš ilegální chlást v garáži?*“

Vlhké zdi kanceláře měly na mnoha místech vyboulenou omítku a zelené skvrny svědčily o přítomnosti plísně. Uvnitř byla zima. Hnědý koberec smrděl myšinou. Mladá asistentka pana Reicherta pilně pracovala v koutku u stolu, zabalená do hnědého svetru. Sekretářka si zaujatě pilovala červené nehty, které vypadaly o pár centimetrů delší, než aby se s nimi mohla trefit do kláves psacího stroje. Kancelář byla zavalená krabicemi se složkami uzavřených případů. Tlusté soudní lexikony na policích pokrýval prach. Zamřížovaná okna nad úrovní chodníku rámovala pohled na obuv spěchajících kolemjdoucích.

„*S Jolanou se ještě neznáš?*“ Borek nám představil novou pomocnici.

Bázlivě vzhledla od haldy papírů a přátelsky se na nás usmála. Vysoká a křehká mladá žena mi připomínala vystrašenou laň.

„Než ke mně přišla pracovat, strávila firmu času na druhé straně ulice.“ Otcův přítel na nás spiklenecky mrkl a prozradil na Jolanu, že se před lety vdala za mladého evangelického faráře, signatáře Charty 77. Krátce po svatbě státní bezpečnost Jolanina muže obvinila z distribuce zakázaných politických materiálů a soudce ho poslal na několik let do vězení.

„Věřil bys, že ty zkurvený bolševici chudákovi mladý holce nedovolili ani prodávat okurky v zelenině?“ Bývalý špión potřásl prošeďivélou hlavou, když otcí líčil Jolanin tragický osud. Stigmatizovaná jako manželka disidenta se mladá žena ocitla sama na malém městě, kde se s Jolanou nikdo neodvážil ani mluvit, natož ji zaměstnat. „Jediný živý duše, který se tam o ni zajímal, byli estébáci, co měli za úkol čmuchtat kolem jejího domku. Neměla pomalu co jíst a každou chvíli byla předvolaná k výsledku.“ Litoval svoji kolegyni Reichert. „Naštěstí mi jeden známý přived Jolanku do kanceláře.“ Prohlásil dojatě a nafoukl hrud' v chlupatém žerzejovém svetru jako holub bublák při námluvách. „Když jsem si uvědomil její intelektuální potenciál, neváhal jsem ji u sebe zaměstnat. Vid' Jolanko?“ Hodil po své asistentce ješitným pohledem. „Podařilo se mi aktivovat pár starých dobrých kontaktů a protlačit její přihlášku na právnickou fakultu.“ Utrousil skromně. Koutkem oka přitom ale kontroloval, jestli Jolana září upřímným vděkem. „Od září dálkově pracuje na doktorátu.“

„No to seš teda pašák, Borku.“ Pochválil ho otec.

„To je to nejmenší, co jsem mohl udělat. Musíme si přece pomábat.“ Legendární špión se rozverně otočil kolem dokola na kancelářské židli. Elegantně si přehodil nohu přes nohu a pohodlně se opřel o opěrku jako James Bond. „A teď se podrž, Jirko.“ Přimhouřil oči a naježil husté obočí. „Víš na koho Jolana narazila hned první školní den?“ Rétorická pauza měla otcí umožnit, aby názorně zakroutil hlavou. „Představ si, že chodí do stejného ročníku s mladým estébákem, co jí naproti vyslychal kvůli jejímu manželovi!“

„Děláš si srandu.“ Vyprskl otec. „Že by se řezníci requalifikovali na advokáty?“

„No jo. O to se přesně snaží.“ Potvrdila znechuceně Jolana. „Vždycky, když se potkáme na chodbě, důvěrně na mě mrkne, jako bychom byli staří dobří známí.“

„Celá ta estébácká skvadra poslední dobou nedělá nic jinýho, než že se všichni strašně rychle requalifikujou.“ Ušklibnul se Reichert. „Mám je tu jako na dlani.“ Vytáhnul z šuplíku u stolu divadlení kukátko a postavil se k nízkému oknu. „Vypadaj nezvykle aktivní jako mangusty před

bouřkou. Běhaj dovnitř a ven z doupěte a čmuhaj nám tu před dveřma. Od té doby, co byl Gorbačov v Praze, něco visí ve vzduchu.“

Legendární špión se díval kukátkem skrze mříže a zkušeně studoval boty překračující práh budovy tajné policie.

„Předpokládám, že seš výjimečně dobře informovanej, Borku.“ Odkášlal si významně otec a podíval se přes rameno směrem k lelkující sekretářce. *„Měl jsem totiž v úmyslu položit ti pár citlivých otázek.“*

„Chápu. Dej mi chvilku.“ Pan Reichert položil kukátko na psací stůl a vytáhl z kapsy kalhot zmačkanou bankovku. *„Paní Krutinová.“* Zavolal bodře přes celou místnost. *„Byla byste tak laskavá a zašla nám pro nějaké zákusky?“*

„S radostí.“ Obloustla žena přerušila manykýru. *„Právě jsem si říkala, že je čas na svačinku.“* Jakmile klapání sekretářčiných podpadků doznělo na schodišti a ozvalo se prasknutí vstupních dveří, atmosféra v studené kanceláři značně pookřála.

„Před Jolanou můžeš mluvit otevřeně.“ Ujistil otce pan Reichert. *„Má moji plnou důvěru.“* Dívala jsem se, jak bývalý špión štrachá za hromadou zaprášených listin, dokud nevytáhl láhev vzácného Johnnyho Walkera. Rozlil trochu nahnědlého moku do dvou skleniček.

„Díky, Borku. Na zdraví.“ Srknul si otec. *„Poslyš kamaráde. Nevíš náhodou, kdo teď tabá za nitky na první správě?“*

„No. Něco bych možná věděl. Co po nich potřebuješ?“

„Chci, aby mi chlapi zrušili blokaci na vydání pasu.“ Zamračil se otec. *„Musím se urychleně dostat do Itálie, abych Martě pomohl v překérní manželský situaci, ale pasovka mi už dvacet let nedovolí vyjet jinam, než do Polska a Maďarska. Dokonce ani do blbý Jugosky mě nepustěj, ti kretění.“*

„Hmm. To nebude snadnej úkol.“ Pan Reichert se poškrábal za chlupatým uchem.

„Podívej se, Borku. Zase tak moc toho po tobě nechci.“ Otec se nenechal odradit. *„Bude mi úplně stačit, když mi dáš jméno správnýho člověka. Já už si ho pak najdu. Kdo si myslíš, že rozhoduje o těhle záležitostech?“*

Legendární špión rozlil další kolo skotské a v hustém křoví srostlého obočí se mu objevila hluboká vráska.

„Teoreticky to má v pravomoci náčelník správy, ale po pravdě řečeno, nevěřím, že by ti mohl být v nejmenším užitečný.“ Zamyšleně převaloval v ústech skotskou pálenku. „Soudě podle tobo, že většinu pracovní doby tráví U Pavouka, je to neschopnej vožrala.“ Pan Reichert si mnul nos. „Zato jeho zástupce je náramně práskanej hajzl.“ Vzpomněl si. „Nejspíš jsi ho znal pod levým jménem.“ Zkoumavě se podíval na otce. „Říká ti něco Venda Veselek? Slyšel jsem, že je jedna ruka s ministrem.“

„No to mě podrž! Neříkej mi, že se tenhle bezpáteří 'tipáčo' vyšplhal až na vrchol estébácký hierarchie!“ Otec zarval jako raněný lev a znechuceně si odplivl. „Teda pardon, mladá dámo. Omluvte moji italštinu.“ Otočil se k překvapené Jolaně. „Taky jsem měl mezi spolužáky pár exemplárních svini.“ Koulel očima.

„Na mě se neohlížejte.“ Nezdálo se, že by se cizojazyčné vulgarismy disidentské asistentky dotýkaly. „Osobně jsem tobo názoru, že v češtině neexistují dost silná slova, která by pravdivě označila tenhle typ pokryteckých kurev.“ Prohlásila suše s překvapující řízností, než se znovu sklonila k práci.

„Takže Veselek.“ Otec si nevěřicně odfrknul a vyklopil do sebe skleničku whisky. „To jsou věci.“ Otřepal se. „Nevíš náhodou, kde teď Venda bydlí?“

„Tady ti bobužel nemůžu sloužit.“ Pan Reichert rozvážně leštil divadelní kukátko hedvábným kapesníkem, než ho uložil zpátky v šuplíku. „Někam jsem si zapsal číslo poznávací značky jeho služebního Žigula, ale to by ti stejně nebylo k ničemu.“

„A co Běda Stein? Ten by to vědět mohl, ne?“ Otec si vytáhl rukáv bundy a podíval se na hodinky. „Je tři čtvrtě na čtyři. Když s sebou hodíme, mohli bychom ho ještě odchytit na jeho obvyklém místě.“

Bedřich Stein byl další z otcových blízkých přátel z doby před sovětskou okupací. Postarší signatář Charty 77 pro otce reprezentoval postrádanou otcovskou figuru. Stein byl přesvědčený komunista, který v mládí bojoval proti fašismu ve Španělsku, a později se během 2. světové války v protektorátu zapojil do odboje. Strávil pár let v německém koncentráku, což mu po osvobození zajistilo strmý profesionální postup v domácích ozbrojených složkách. V šedesátých letech se podílel na reformní politice, dokud sovětská invaze nečinila tečku za jeho kariérou. Nejen, že přišel o práci, ale navíc se sám stal terčem policejní perzekuce pro své nekompromisní postoje k okupaci a pro své přátelství s dalším

odhodlaným 'španělákem', Karlem Krieglem. Navzdory trudným zkušenostem s normalizačním režimem však Steinova víra v Marxův ideál komunismu zůstala neotřesená.

„Béďa kdysi učil Vendu na škole.“ Pan Reichert pokčil rameny. *„Kdo ví? Třeba zná někoho, kdo s ním zůstal v kontaktu?“*

„Tak ti teda děkuju za tip, kamaráde.“ Otec se právě zvedal k odchodu, když zadýchaná sekretářka vrazila do kanceláře s balíčkem čokoládových ježků.

„Nedáte si s námi kafíčko?“ Vrkala sladce.

„Dáš si. Žejo, tati?“ Podařilo se mi spěchajícího otce obměkčit prosebným pohledem.

Mezitím, co jsem se zakousla do oblíbeného zákusku, zapálil si další Spartu.

„Rád bych si poslechl tvůj odborný názor na nový zákon o soukromém podnikání, Borke.“ Otec pro jistotu změnil diskusní téma. *„Prej ho bolševik po novém roce připravuje k schválení v parlamentu, aby vyhověl Gorbačovovým požadavkům.“*

„Na tvým místě bych do něj nekládal žádný naděje.“ Reichert pochybovačně zvedl huňaté obočí. *„Je to jenom další z trapných politických manévřů, kterej má za úkol vytvořit povrchní dojem, že se snad něco vážně změní. Jediný, co bolševici uměj, je předstírat, že starý je nový a servírovat okoralý žvásty v recyklovaným balení. Kdo jim na ten jejich nový zákon skočí, hned zjistí, že je plnej nesmyslných podmínek, který nikdy nikdo nemůže splnit.“*

„Stejně si myslím, že to stojí za to zkusit.“ Otcovy žluté oči plály touhou po dobrodružství. *„Chystám se zrušit smlouvu s družstvem a vykročit do roku 1988 jako soukromej podnikatel.“*

„No to je od tebe vážně nezodpovědný krok, kamaráde.“ Pan Reichert pobaveně kroutil hlavou. *„Ale nemůžu říct, že by mě to nějak zvlášť překvapovalo.“* Loučil se s námi u dveří. *„Vždycky jsi měl pověst člověka, kterej rozbíjí zed' hlavou.“*

ŘÍTILI JSME se s otcem ve Škodovce podél Vltavy po tramvajových kolejích. Chuchvalce šedých mraků se městnaly kolem špiček malostranských věží jako naducaná peřina. Začínalo se stmívat. První sněhové vločky vířily mrazivým vzduchem.

„*Hele tati. Nevěděla jsem, že pan Stein pracoval jako učitel.*“ Nešlo mi do hlavy, co jsem zaslechla v kanceláři pana Reicherta. „*Co učil?*“

Prokličkovali jsme zacpaným Klárovem a vyrazili po nábřeží směrem do Holešovic.

„*Co by? Nic.*“ Otec zařadil vyšší rychlost a chystal se po kostkách podjet Štefáníkův most vedoucí k letenskému tunelu. „*Byl to . . . ehm . . . ředitel školy.*“ Rozpačitě si odkašlal.

„*Vážně.*“ Zpozorněla jsem. „*Jaký školy?*“

„*No . . . takový speciální.*“

„*Jo? A co na ní bylo tak speciálního?*“ Upřeně jsem visela na otcově rtech, zatímco se snažil nacouvat do volného místa u obrubníku na Štrosmajerově náměstí, kde Běďa Stein odpoledne hrával šachy v dietní restauraci. „*No tak. Proč mi to nechceš říct?*“ Pobízela jsem ho netrpělivě.

„*No dobře, když jinak nedáš, Trumpetko.*“ Otec si unaveně povzdechl a zatáhl ruční brzdu. „*Chápeš doufám, že po mně chceš, abych ti svěřil přísný tajemství? Musíš ho v sobě hluboko pobřít. Jasný?*“ Zahleděl se mi do očí a chvíli čekal, až mi dojde zavazující význam jeho slov. „*Běďa by učitel nechtěl, aby tak malá holka, jako jsi ty, věděla o jeho zapojení do světa špionáže.*“

„*Cože?*“ Spadla mi čelist.

„*Měl před okupací na starosti výchovu mladých rozvědčíků.*“

Otec vyskočil z auta dřív, než jsem stihla vyslovit další otázku.

Restaurace na rohu sněhem pocukrovaného náměstí byla pozdě odpoledne prázdná, až na stolek za plátěným paravánem v rohu místnosti. Spatřila jsem pana Steina nehybně sedícího u šachovnice tváří v tvář staršímu rivalovi. Dvojitě hodiny tikaly v tichu. Skupinka přihlížejících důchodců obklopovala oba hráče a zasmušile si mnula šedivé brady.

„Nazdárek Bédě.“ Otec rozrazil křídlo dveří a hnal se rozlehlým sálem jako velká voda. „Doufám, že ti neruším vítěznou partii.“ Hlaholil na celé kolo. „Můžeš si na mě potom udělat minutku času?“

Po tvářích přihlízejících džentlmenů se přelila vlna potlačené nevole, ačkoli Bédě Stein měl očividně radost, že nás vidí.

„Zachránil jsi mi kůži, synku.“ Přerušil hru státnickým gestem. „Tady pan generál i já jsme zrovna nevěděli kudy kam. Pokoušíme se tu vyřešit patovou situaci.“ Jeho průsvitné šedivé oči přehlížely pár zbývajících figurek. „Je to jako kubánská krize.“ Bédě Stein odsunul šachovnici a postavil se, aby otci potřásl rukou. „Nejlepší, co v takhle překerní situaci můžeme udělat, je minimalizovat ztráty a vycouvat ze hry.“

Plešatý důchodce nízkého vzrůstu byl oblečen do modré nylonové bundy a flanelové košile. Vypadal jako bezbranný stařík, kterému bych v tramvaji nabídl místo k sezení a nikdy by mě přitom nenapadlo, že měl na starosti výchovu českých špiónů. Bližší pozorování však odhalilo určitou kvalitu jeho pohybu, která mu propůjčovala auru silné autority. Stačilo, aby Bédě zvedl ruku, a všichni důchodci se poslušně vzdálili, včetně vysokého spoluhráče, kterého pan Stein nazýval generálem.

„Mějte se hezky, chlapci.“ Rozloučil se vlídně se starými kamarády. „Uvidíme se tu zítra odpoledne.“ Zatímco si důchodci navlékali kabáty u věšáku a chystali se vyjít ze dveří, Stein spiklenecky pošeptal otci: „To byl Standa Vacek z vojenský kontry.“

„Vůbec bych ho nepoznal.“ Otec se usadil na generálově židli. „Nějak poslední dobou zestárl.“

„Ahoj, Mirando.“ Pan Stein se ke mně přátelsky otočil a poklepal mi na rameno. „Neměla bys chut' na borůvkový lívance? Maj je tu dobrý.“ Než jsem stačila odmítnout, mávl na číšníka a vytáhl hubenou peněženku ze sít'ovky, která visela na opěradle jeho židle.

„Venda Veselek.“ Otec šel přímo k věci, sotva Bédě Stein učinil objednávku a zaplatil útratu. „Říká ti to jméno ještě něco?“

Obličej starého muže si zachoval perfektně neutrální výraz.

„Hraješ šachy?“ Zeptal se mě.

„Ty mi moc nejdou.“ Přiznala jsem se. „Radši hraju Člověče, nezlob se.“

„No vidíš. To je skvělá hra. Naprosto bez skrupulí.“ Pan Stein ukázal na bednu se stolními hrami u okna. „Běž se kouknout, jestli ji tam nenajdeš, zlato. My si tu s tatínkem zatím trochu popovídáme.“

Vzala jsem na vědomí jeho pokyn a bez řeči se přesunula k vzdálenému stolu s barevnými figurkami v krabici, abych si rozdala partii Člověče nezlob sama se sebou. Nenápadně jsem se přitom ovšem nakláněla dozadu na židli s nastraženými ušima, aby mi neuniklo ani jedno slovo z následující konverzace.

„Kdybys si měl Vendu pamatovat podle školního prospěchu, splynul by mi v mysli s řadou jiných bejvalých žáků.“ Zabuřel potichu Béd'a Stein a nenápadně hodil oko mým směrem. Podařilo mi ho uspokojit zdáním, že jsem zcela absorbovaná stolní hrou. „Jako student byl naprosto průměrný, ale měl mimořádně přízřivobívej charakter a mluvil dobře rusky. Po invazi udělal závratnou kariéru, když na svoje kamarády napráskal všechno, co věděl.“ Bývalý ředitel rozvědné školy se odmlčel při pohledu na blížícího se číšníka, který mi přinášel z kuchyně talíř lívanců s borůvkami a šlehačkou.

„Děkuju.“ Uložila jsem figurky zpátky do krabice a ozbrojila se vidličkou.

„Co mi o něm ještě můžeš říct, Béd'o?“ Šeptal hlasitě otec. „Máš na Vendu nějakou špínu? Potřebuju Martě páchnout v Itálii a podle Borcka Reicherta má zrovna Venda pravomoc nařídít rozvědce, aby zrušili tu blokadu, co na mě uvalili před dvaceti lety, abych nemohl vycestovat do ciziny.“

„To je to s Martou tak špatný?“

„Bobužel.“ Otcovi žlutě zaplály oči. „Věř mi.“

„No. Když je to tak.“ Béd'a Stein si poškrábal prošedivělé strniště na bradě. „Úplnou náhodou bych věděl něco, co by tě mohlo zajímat.“ Rozhlédl se kolem sebe a ztlumil hlas. „S obledem na Vendovu zkurvenou povahu a jeho služební pozici v daný době, řekl bych, že to byl von, kdo s konečnou platností podepsal příkaz k tvój popravě.“

„Nepovídej!“ Otec zůstal koukat na plešatého seniora s otevřenou pusou. „Věděl jsem, že je Venda zkurvysyn, ale neřek bych do něj, že je schopnej vraždy.“

Jeho poslední slova mě vyvedla tak z míry, že mi zaskočila borůvka v krku. Na vteřinu jsem zazmatkovala a začala se dusit. Podařilo se mi ale přitom naštěstí zachovat nenápadné

vzezření. Přikryla jsem si ústa papírovým ubrouskem a několikrát tlumeně zakašlala, dokud mi lesní plod nevystřelil z hrtanu.

„Vidíš, synku. Zdání klame.“ Pan Stein se smutně usmál. *„Tibte bezpátevní boši uměj bejt překvapivě kerutý, zvlášť když maj ke ruce nějakýho podřízenýho, co za ně udělá špinavou práci. Takoví machři, jako je Venda, tě klidně zabijou škrtem pera.“*

Dojedla jsem lívanec a tvářila se, že nemám ponětí o čem jde řeč, ačkoli mi běhal mráz po zádech.

„Nevíš, kde Venda bydlí?“ Vyzvídal otec.

„Nemám ponětí.“ Přimhouřil šedé oči Béd'a.

„A koho bych se na to podle tebe měl zeptat?“

Ředitel rozvědné školy přimhouřil škvíry očí a chvíli se zamyslel. *„Bejt sebou, obrátím se na někoho, kdo byl po invazi vyhozen z služby, ale dál pro ně dělá melouchy.“*

„Pechar?“

„Pálí ti to, synku.“ Béd'a Stein pochvalně kývnul, než se ke mně otočil na židli.

„Úplně jsem ti zapomněl popřát dobrou chut', Mirando.“ Přátelsky na mě zavolaal. *„Jakpak ti chutnaly lívance?“* Vějíře vrásek se rozprostřely kolem jeho šedivých očí. *„Která z vás nakonec vybrála Člověče nezlob se?“* Chtěl vědět. *„Ty a nebo tvoje já?“* Pohled na zmatený výraz v mém obličejí ho upřímně rozesmál. *„Neboj se. Dělán si jen legraci.“* Pokynul mi, abych se přiblížila. *„Často hraju šachy se svým vlastním stínem.“* Vysvětlil mi. *„Někdy je věrnej přítel, jindy lítej protivník, ale dělá mi společnost ve chvílích samoty.“*

Béd'a Stein nás potom doprovodil ven k autu. Musel být hodně otužilý. Navzdory mrazivé teplotě necítil potřebu navléknout si na větrovku kabát. Nesl si s sebou odřenou peněženku v síťovce jako leklou rybu.

„Rád jsem vás oba viděl.“ Galantně mi otevřel dveře auta. *„Vyřídte můj pozdrav Alici.“*

„Taký od nás pozdravuj Evu.“ Otec se natáhl od volantu a pevně stiskl kamarádovu pravici. *„Jak se vlastně má? Už ani nevím, kdy jsem s ní mluvil naposled.“*

Steinova svérázná žena svého času působila jako mluvčí Charty 77. Podobně jako já za mlada snila o práci baletky. Několikaletý pobyt v koncentráku jí naučil reálnému pohledu na život a vyrýsoval její štíhlou postavu, kterou pak po válce úspěšně využila na jevišti. Za normalizace se stala prominentní členkou disentu a přísně sledovanou osobou. StB prý vysloužilou baletku nenechala na pokoji. Eva Steinová pravidelně trávila celé víkendy ve vazbě společně se svým nejlepším kamarádem, Vaškem Havlem.

„Podle mě je Eva ve skvělý formě.“ Pokrčil rameny její muž. *„Minulej tejden z ní jednoho vyšetřovatele trefil šlak.“* Ušklíbl se pobaveně a obrátil šedivé oči v sloup. *„Však víš, jakej má temperament.“* Otřásl se při pomýšlení na svojí hubatou manželku. *„Spustil na ní ňák víc zburta nebo co. Takže mu vynadala do krys a obvinila ho, že za války za flašku rumu vypomáhal na Pankráci v popravčí čtě.“* Sněhové vločky se snášely na lesklou pleš ošuntělého důchodce. *„Samožřejmě blafovala. Neměla poněti, že se jí podaří trefit do černýho. Jenže fízl prej jenom zalapal po dechu, chytil se za prsa a bylo po něm.“* Zasmál se suše pan Stein.

„Ježšikriste. To je baba.“ Otec pobaveně otočil klíčkem v zapalování. *„Nechtěl bych se s ní hádat. Nedívím se, že trávíš tolik času mimo domov.“*

„Tak, tak. Uhodil jsi břebík přímo na hlavičku, synku.“ Otcův přítel se zašklebil a zabouchl dveře. *„Jed' opatrně. Klouže to.“* Mával nám z chodníku.

VYJELI JSME přes štvanický most v době dopravní špičky. V pět hodin večer už byla tma. Nekonečné fronty aut se tlačily na obou stranách dálniční spojky. Každý pruh se sunul jiným tempem skrze střed města zahalený do závoje smogu. Všechny pruhy dohromady připomínaly tovární pásy naložené různobarevnými plechovkami od sardinek.

„Kdo je Pechar?“ Uhodila jsem na otce, zatímco jsme čekali v zácpě.

„No dovol!“ Hodil po mě opovržlivým pohledem. *„Odkdy jsi se naučila odposlouchávat soukromý hovory?“*

„Prosím tě. Vždyť ty řveš, i když šeptáš.“ Mávla jsem rukou. *„Všechno jsem dobře slyšela. Nemusela jsem se ani namáhat.“* Poukázala jsem hrdě. *„I to o tvý popravě. Myslíš si, že jsem hloupá?“*

Sledovala jsem otce, jak z krabičky Sparet mlčky vyklepává cigaretu. Stáhnul dolů okýnko a vyfoukl oblak kouře do promrzlé tmy. Měsíční srpek se posadil na střechu Národního muzea. Brzdová světla aut před námi blikala jako rudé hvězdy. Symbolicky už chybělo jenom kladivo. Třímala ho hranatá socha představitele pracujícího lidu u federálního parlamentu.

„Proč tě chtěl Venda Veselek zabít?“ Zeptala jsem se. „A jak to, že jsi ještě naživu?“

„Dobrá otázka.“ Otec se zasmál. „Jediný vysvětlení, proč jsem přežil svoji popravu, je, že mi pánbůb zachránil život.“ Nasál cigaretový kouř a poškrábal si stříbrnou kšticí. Chvilí se potom odmlčel. „Moje jméno figurovalo na seznamu lidí, co na začátku sedmdesátých let zabynuli za podivných okolností.“ Prozradil mi. „Bylo nás celkem asi šedesát osm, sami bejvali kolegové. Nejdřív se jeden utopil doma ve vaně. Další pak skončil pod kolama nákladáku, když jednoho večera čekal na refýžji na tramvaj.“ Uzavřel chmurně. „Jsem z nich jedinej, komu se to podařilo přežít.“

„Děláš si legraci.“ Vyvalila jsem na něj oči. „Vyprávěj mi o tom.“

„Až někdy jindy.“

„Ale kdy?“ Vykřikla jsem. „Co jsi komu udělal, že tě chtěli sprovodit ze světa?“

„Příliš jsem toho věděl.“

„No a? Co je špatnýho na tom, když něco víš?“

„Všechno.“ Zasmál se otec a odklepal si popel z okýnka. „Záleží na tom, pro koho pracuješ.“

„A pro koho jsi pracoval?“

Otec pomalu zařadil první rychlost a rozjel se k výjezdu z magistrály.

„Ještě jsi to neuhádla?“ Utrousil. „Taký jsem si svýho času brál na špióna.“

Chvilí mi trvalo, než jsem zapracovala chybějící kus informace do stávajícího myšlenkového systému. Bylo to, jako by otec hodil kámen do hluboké studny. Představovala jsem si, jak letí temnotou, a počítala v duchu čas, který zbýval do jeho nárazu o vodní hladinu. Očekávané šplouchnutí se ale neozývalo.

„Uvědomuješšššš ssssi, co je ššššpión?“ Ďábelský hlas mi syčel v hlavě jako papiňák. „Někdo, kdo ššššpehuje pro SSSStb.“

„Takže Pechar byl tvůj kolega?“ Polkla jsem naprázdno.

„Správně.“ Otec klepnul do blinkru a odbočil pod mostem na Žižkov, další čtvrť obývanou romskou komunitou. „Seděl jsem s ním za stolem v jediný kanceláři, když jsem pracoval jako důstojník na německém odboru.“ Upřesnil.

Zelené světlo na semaforu se právě měnilo na oranžovou. Otec dupl na pedál, až jsme proletěli křižovatkou jako žíznivá čára.

„Rozdíl mezi mnou a Pecharem byl v tom, že když KGB převzala naše vedení, já jsem z rozvědky dobrovolně odešel.“ Otec ubral plyn na zasněžených dlažebních kostkách cestou do kopce. „Pechar se jako většina dalších držel svého místa jako klíště. Byl ochotnej sloužit ďáblu. Udělal by cokoli, aby se zachránil.“ Prohlásil pohrdlivě. „Stejně mu to bylo houby platný a dostal padáka.“ Otec tvrdil, že prověřkovou komisi neobměkčilo ani to, že Pechar při prvním výročí okupace v srpnu 1969 dobrovolně nastoupil na Václavák a nebyla mu hanba tlouct mírumilovné vlastence po hlavě obuškem. „Dneska si ovšem chlapec hraje na oběť režimu a náramnýho disidenta.“ Dodal nakonec.

Projeli jsme špinavou ulicí plnou rozbitých domů a zakouřených hospod. Na vrcholu otec nečekaně strhl auto do protisměru a, v rozporu s dopravní značkou hlásající zákaz zastavení, zaparkoval na chodníku.

„Hele. Támhle má Pechar kancelář.“ Sledovala jsem otcův ukazovák mířící k nenápadnému obchůdku s nápoji. Uvnitř se svítilo. Vytažená roleta odkrývala upatlanou vitrínu s displejem alkoholických výrobků.

Podívala jsem se otci zblízka do obličeje a uvědomila si, že ho vlastně neznám. Úzkost a potlačené rozčilení mi bolestivě sevřely hrdlo.

„Proč jsi mi lhal?“ Zeptala jsem se ho vyčítavě.

„Nelhal jsem ti.“ Zamračil se. „Jenom jsem ti nikdy neřekl celou pravdu.“

„Proč?“ Cítila jsem se zraněná.

„Byla jsi malá a nerozuměla bys tomu.“ Vypnul motor a láskyplně mě objal kolem ramen.

Zatímco jsem brečela na jeho široké hrudi, hladil mě po hlavě těžkou rukou.

„No tak, Trumpetko. Pojď. Musíme jít za Pecharem, než zavře.“

Hlasitě jsem se vysmrkala a následovala ho z auta dovnitř obchodu.

„*Dobrý den, pane Kostko. Co tady děláte?*“ V podsaditém prodáváči za pultem jsem poznala sázavského chataře, za kterým jsme pravidelně s rodiči jezdili na kus řeči. Pan Kostka a jeho blondatá manželka nás vždycky u sebe rádi viděli na chatě, přestože se přátelská konverzace dospěláků k večeru zvrhávala v horkou politickou diskusi.

„*Nazdar Jirko. To je překvapeníčko.*“ Pan Kostka se nervózně usmál a oprášil si modrý plášť, ačkoli se nezdál ani trochu špinavý. Kromě nás se v obchodě nenacházeli žádní další zákazníci. „*Dejte mi minutku.*“ Dívala jsem se, jak běží k proskleným dveřím a píše něco křídou na černou tabulku pověšenou zevnitř. „*Zavřeno z důvodu zásobování.*“

„*Kde je Pechar?*“ Ptala jsem se po straně otce.

Napadlo mě, jestli má pan Kostka kolegu, který se schovává za masným hnědým závěsem, oddělujícím veřejnou část obchodu od skladiště.

„*To je on.*“ Ušklíbl se otec a ukázal prstem na Kostku. „*Pechar je jeho levý jméno.*“

„*Co to tu vykládáš?*“ Znamý chatař nás musel slyšet, protože najednou zesinal a začaly mu škubat oční víčka. „*Nemyslíš si, že je to od tebe poněkud indiskrétní?*“ Káral otce.

„*Možná.*“ Otec se naklonil přes pult. „*Indiskrece byla odjakživa moje poznávací značka.*“

Pan Kostka se kysele ušklíbl, jako kdyby spolkl mouchu.

„*Něco ti povím, kamaráde. Vždycky jsi měl na špióna proříznutou hubu.*“ Zmizel vzadu za závěsem. „*Byl by z tebe báječný komentátor fotbalových zápasů.*“ Ozvalo se řinčení prázdných láhví. „*Co vám můžu nabídnout k pití?*“

„*Nemáš tam nějakou dobrou podpultovku?*“

„*To si teda piš.*“ Pan Kostka se objevil s láhví Hennessy v podpaží. „*Nejsem tu pro srandu kerálíkům.*“ Sledovala jsem, jak nalévá tenký pramínek koňaku do jedné sklenice a vodopád do druhé. „*Seš tady autem, ne?*“ Omluvně podal otci skromnější dávku s vychytralým výrazem na široké tváři. „*Zdravíčko.*“ Připil si. „*A teďko mi pěkně vyklep, co tě sem ke mně přivedlo. A nevykládej mi, že jsi jel úplnou náhodou kolem a zastesklo se ti po starým kamarádovi.*“

„Vidíš to, Trumpetko?“ Drcnul do mě loktem otec. „*Jak se člověk jednou stane špiónem, přiroste mu to navěky ke kůži.*“

Začervenala jsem se a v rozpacích si upřeně prohlížela svoje boty

„*Nechceš trochu Coca-coly, Mirando?*“ Oslovil mě pan Kostka.

„*Díky. To by bylo fajn.*“ Coca-cola byla pro mě to samé jako francouzský koňak pro bývalé špióny. Srkala jsem ji z láhve brčkem a snažila se rozpomenout, kdy jsem naposledy dostala příležitost popíjet oblíbený mok.

Otec si pomalu vložil Spartu mezi suché rty a dal si na čas, než ji zapálil.

„*Tak co, Milane. Ještě se vídáš s Vendou Veselkou?*“ Sfoukl hořící sirku. „*Vy dva jste spolu přece vždycky pekli, ne?*“

„*Proč si to myslíš?*“ Pan Kostka viditelně ztuhnul.

„*No, jen tak. Říkej tomu intuice.*“

Ozvalo se t'ukání na skleněné dveře obchodu. Spatřila jsem frontu pánských zákazníků na sněhem pokrytém chodníku. Hlučně gestikulovali za vitrínou a jejich pohyby se zdály nezvykle divoké na obyčejné žižkováky.

„*Neumíte kurva číst? Vratte se zejtra.*“ Křičel na ně bývalý rozvědčík. „*Zkurvený cikáni.*“ Kroutil hlavou. „*Dneska se berou přídatky.*“ Vysvětlil nám, když se k svým zákazníkům otočil zády. „*Jakmile si strčej do kapsy prachy na děti, už ke mně běžej pro flašku rumu.*“

„*Vsadím se, že sis nikdy nepředstavoval, že budeš jednou dělat rozvědčnou činnost mezi cikánama.*“ Otec se zakuckal smíchy. „*Tible chlápci jsou možná gaunerři, ale jsou v podstatě neškodný. Zato Venda je sakramentsky nebezpečnej hajzl.*“ Otec se chvíli odmlčel a pozoroval efekt svých slov na starším kolegovi. „*Ze spolehlivých zdrojů jsem se dneska dozvěděl, že měl Veselek na svědomí ten nevydařenej pokus na moji popravu před patnácti lety.*“ Pokračoval v monologu. „*Potřeboval bych se dozvědět, kde teďko bydlí. Musím ho najít.*“

„*Hele. Už jsem ti to řekl jednou. Nemám páru.*“ Pan Kostka uhnul před otcovým upřeným pohledem a předstíral, že čistí vyblýskaný pult špinavým hadrem.

„*Houbeles! Vůbec by mě nepřekvapilo, kdybys pro něj schovával další flašku Hennessy pod pultem.*“

„Zbláznil ses!“ Otcův bývalý kolega kategoricky kroutil hlavou. „Nemám sebemenší důvod, abych se tím člověkem zabejval.“ Tikal očima. „Ani nevím, co teď vlastně dělá.“

„Ale máš.“ Otcův hlas zněl hlubší, než kdykoli předtím. „Vážně si myslíš, že jsem se narodil včera, kamaráde? Ty i tvoje žena už jste byli dvakrát v Americe od doby, co tam váš synáček zdrhnul.“

Všimla jsem si zlého pohledu v Pecharových očích. Koutky jeho rtů se zatrpkle propadly, nicméně nevěděl, co by řekl na svoji obranu.

„Taký mám dceru na západě a má tam teď zrovna nějaký velký problémy.“ Pokračoval otec. „Nejspíš bys nechtěl, aby si tě CIA spojila s tvým slavným agentem Alfredem Frenzelem, vid? Dovedu si představit, že by si s tebou určitě o Alfrédovi rádi popovídali, až zase někdy přeletíš velkou louží, nebo se pletu?“

S klidem dopil koňak a položil prázdnou skleničku na pult.

„Tak do toho, kamaráde. Ven s tím.“

ZPÁTKY V NAŠÍ nové Škodovce jsem pozorovala otce listujícího v pražském uličníku. Spokojený úsměv mu hrál na tváři. „Je to fakt sranda, když někdo jako Venda bydlí zrovna v Ďáblících.“ Prstem hledal ulici, jejíž jméno mu pan Kostka nakonec prozradil.

„Kde jinde by mohl bydlet?“ Opáčila jsem, „Svíj ke svým, ne?“

„Svatá pravda.“ Zasmál se otec. „Nomen omen.“

V Ďáblících jsem do té doby byla jenom jednou. Strašidelné normalizační sídliště na severu města sestávalo z dlouhých betonových bloků, vysokých nejméně dvanáct pater. Do každého z paneláků by se bývala mohla nastěhovat celá vesnice a bylo jich tam přinejmenším dva tucty, všechny geometricky uspořádané okolo hlavní silnice .

„Co bys na to řekla, kdybychom zajeli milýho Vendu navštívit?“ Otec zkontroloval čas na náramkových hodinkách. „Bude z práce doma. Nejspíš teď před večerí relaxuje v obýváku před televizí.“

Vystřelili jsme od obrubníku a uháněli přes Libeň vzhůru k betonové hradbě rozsvícených paneláků.

Dáblice se před námi vynořily ze tmy jako futuristická verze pekla. Kromě holého křoví, rostoucího kolem zaplněných parkovišť, jsem nikde neviděla žádný strom. Všechno tam bylo z betonu. Každý z dlouhých paneláků měl alespoň deset různých vchodů. Televizní obrazovky blikaly za stovkami stejných oken jako svíčky v kolumbáriu. Budova výtopy uprostřed sídliště připomínala krematorium.

„Jak tady může někdo chtít bydlet?“ Otrásla jsem se.

Projeli jsme zasněženou ulicí a zastavili před číslem 566.

„Škoda, že to není 666!“ Vtipkoval otec, když zatahoval ruční brzdu.

Nechal klíček v zapalování a vyskočil ven z auta.

„Ty tady počkej, Trumpetko.“ Přikázal mi. *„Nechal jsem běžet motor, kdybychom odsud náhodou potřebovali rychle zmizet. Nařídil jsem ti taky topení, abys tu měla teplo, dokud se nevrátím.“*

„Tati.“ Srdce mi vyskočilo až do krku. *„Já se o tebe bojím.“*

„Blbost. Než napočítáš do pěti, budu zpátky.“ Zabouchl dveře. *„Ale stejně se radši zevnitř zamkni, zatímco budu pryč.“*

Zapnul si zip kožené bundy a rázným krokem přešel po zamrzlém chodníku k vchodu do paneláku. Prosklené dveře neměly kliku a byly opatřeny bezpečnostním zámekem. Otec studoval jména na panelu zvonků, když se na schodišti ve všech patrech nečekaně rozsvítilo. Z výtahu vystoupila postarší paní a táhla za sebou tlustého pudla na vodítku.

„Dobry večer.“ Slyšela jsem otcův bručivý hlas. *„To je dneska ale zima, co?“*

Galantně staré paní podržel dveře. Nezapomněl podrbat jejího psa za ušima, než vklouznul dovnitř paneláku, jako by tam bydlel. Otřela jsem rukávem zamlžené okno auta, abych mohla zevnitř sledovat, co bude následovat. Otec minul výtah a vydal se pěšky nahoru po schodech. Představovala jsem si, že si na každém odpočívadle čte jména na zvoncích. Ve třetím patře se nejspíš zastavil a zazvonil u dveří. Skze okno jsem ještě viděla jeho siluetu stojící mimo dohled špehýrky, když načasovaná světla na schodišti zhasla. Chvilí poté úzký světelný klín vyklouzl z jednoho z bytů. Následoval krátký souboj dvojice stínů. Kužel světla ve dveřích se rychle scvrkl, znovu narostl a zase se o kus zmenšil, než ho přece jen polkla tma.

Mezitím tlustý pudl očuchal pneumatiky našeho auta, vyčůral se do sněhu a vytlačil kouřící hovínko na betonovém hřišti pro děti. Nevšimla jsem si, že by po něm jeho exkrement panička sebrala. Tvářila se jakoby nic a táhla psa zpátky do domu. Na schodišti se opět rozsvítilo a dveře výtahu se zavřely. Spatřila jsem otce, jak si povídá s vyhublým člověkem na třetím poschodí. Veselek měl na sobě obnošený župan a zdálo se, že se klepe zimou. Otcův kat během krátkého rozhovoru neustále smrkal do kapesníku, jako by ho snad otec rozplakal. Mluva Vendova těla prozrazovala touhu uprchnout. Náměstek náčelníka první správy STB nejprve kroutil hlavou, potom začal naopak horlivě kývat, dokud ho otec nepropustil ze spárů.

O chvíli později už byl otec zpátky v autě a uháněli jsme pryč prázdnou ulicí.

„*Bingo!*“ Spokojeně svíral volant. „*Nemohli jsme si vybrat lepší načasování.*“

Venda Veselek prý ležel doma s chřipkou. Byl jednak fyzicky slabý a navíc značně vyděšený Pěrestrojku.

„*Má vůči mně nepochybně špatný svědomí.*“ Radoval se otec. „*Když jsem mu řekl, že mám v úmyslu informovat Svobodu a Hlas Ameriky o jeho roli v popravách mých kolegů, poslal se strachy.*“

„*Myslíš jako, že si vážně nadělal do kalhot?*“

„*No, nejspíš ne. Aspoň jsem necítil žádnéj podezřelej smrad.*“ Rozesmál se otec. „*V každým případě mi ale svatosvatě slíbil, že se osobně postará o vydání mého pasu. Můžu si na pasovce podat oficiální žádost a do týdne ho tam prej budu mít.*“

Vystřelili jsme z Ďáblic, jako kdyby nám hořelo za patami. Na druhé straně řeky se na kopci tyčila silueta svatovítské katedrály. Město připomínalo moučník z perníku, ozdobený cukrovou polevou. Pražský hrad se honosně pnul k zataženému nebi v zlaté záři světlotetů. Když jsme projížděli kolem, nebyla na Hradčanech ani noha. Prezidentská vlajka se splihle třepotala na stožáru. Znamenalo to, že se Gustav Husák nachází v hlavním městě a že slabý vítr vane ze severovýchodu.

„*Můžu se tě na něco zeptat, tati?*“ Odkašlala jsem si. „*Hele. Za kterej tým vlastně kopeš?*“ Připadalo mi těžké vyslovit moje pochybnosti.

Kola naší Škodovky monotónně drncely na dlažebních kostkách.

„Cožže?“ Otec sundal botu z plynu a prudce strhnul auto do protisměru. Sjeli jsme kolem ministerstva zahraničí k arcibiskupskému paláci a zaparkovali u barokního morového sloupu na hradčanském náměstí.

„Je na čase, abychom si spolu promluvili.“ Oznamil mi drsným hlasem. „Pojďme se spolu trochu projít.“

